

خدمات حسابداری مالی و عملکرد مالی شرکت های کوچک و متوسط

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۶/۰۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۷/۰۹

کد مقاله: ۳۹۰۰۵

نصراله تختائی^۱، سمیه پرندآور^{۲*}

چکیده

شرکت های کوچک و متوسط به دلیل نقش مهم شان در ایجاد اشتغال و تقویت اقتصاد، در رشد اقتصادی تأثیرگذار هستند. با توجه به چالش های مدیریت این شرکت ها، استفاده از خدمات حسابداری به عنوان ابزاری استراتژیک ضروری است. خدمات حسابداری شامل ورودی های مالی، تهیه گزارش های مالی و تنظیمات مالیاتی است که به بهبود تصمیم گیری های مالی و برنامه ریزی استراتژیک کمک می کند. سیستم های اطلاعاتی حسابداری (AIS) نیز با بهبود فرآیندها و تسریع تصمیم گیری، عملکرد سازمان را ارتقا می دهند. استفاده بهینه از این خدمات و سیستم ها، شرکت های کوچک و متوسط را در مواجهه با تغییرات محیطی توانمندتر می کند. علاوه بر خدمات حسابداری سنتی، سیستم های اطلاعاتی حسابداری (AIS) به عنوان ابزاری مدرن و نوآورانه برای بهبود عملکرد شرکت ها معرفی شده اند. این سیستم ها با یکپارچه سازی فرآیندهای حسابداری و مالی، به تسریع جریان اطلاعات و ارتقاء دقت در تصمیم گیری های مدیریتی کمک می کنند. از طریق به کارگیری این سیستم ها، شرکت ها می توانند به تجزیه و تحلیل های دقیق تر و جامع تری از داده های مالی خود دست یابند و در نتیجه برنامه ریزی استراتژیک خود را بهبود بخشند. این سیستم ها همچنین امکان کاهش هزینه های عملیاتی و افزایش کارایی را فراهم می کنند که برای شرکت های کوچک و متوسط با منابع محدود بسیار ارزشمند است.

واژگان کلیدی: خدمات حسابداری، عملکرد مالی، شرکت های کوچک و متوسط.

۱- استادیار، گروه حسابداری، حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد دزفول

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه مدیریت، فناوری اطلاعات، دانشگاه آزاد اسلامی واحد دزفول

۱- مقدمه

در دنیای تجارت امروز، شرکت‌های کوچک و متوسط (SMEs) به عنوان یکی از موتورهای اصلی رشد اقتصادی در بسیاری از کشورها شناخته می‌شوند. این شرکت‌ها با چالش‌های مختلفی از جمله مدیریت منابع مالی و اتخاذ تصمیمات استراتژیک مواجه هستند. در این میان، حسابداری به عنوان یک ابزار مدیریتی می‌تواند نقشی حیاتی در ارتقای عملکرد این شرکت‌ها ایفا کند. حسابداری نه تنها به عنوان وسیله‌ای برای ثبت و نگهداری سوابق مالی عمل می‌کند، بلکه به عنوان یک منبع اطلاعاتی برای مدیران این شرکت‌ها در جهت اتخاذ تصمیمات بهینه و راهبردی، به شمار می‌آید (قاسمی و همکاران، ۱۳۹۹).

این مقاله مروری، به بررسی نقش خدمات حسابداری در عملکرد مالی شرکت‌های کوچک و متوسط پرداخته و اهمیت آن در بهبود فرآیندهای تصمیم‌گیری و مدیریت مالی این شرکت‌ها را مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد. بر اساس مطالعات انجام شده و منابع معتبر، مشخص شده است که وجود سیستم‌های حسابداری مؤثر می‌تواند به شرکت‌های کوچک و متوسط کمک کند تا بهره‌وری خود را افزایش دهند، هزینه‌ها را کاهش دهند و در نهایت به اهداف مالی خود دست یابند. علاوه بر این، خدمات حسابداری در ایجاد شفافیت و بهبود تعاملات بین‌المللی نیز نقش بسزایی دارند. با توجه به این موضوع، در این مقاله به بررسی عمیق‌تر نقش‌های متنوع حسابداری در تقویت ساختارهای مالی و سازمانی این شرکت‌ها پرداخته شده است، و به راهکارهایی برای بهبود کارایی این خدمات در شرکت‌های کوچک و متوسط اشاره خواهد شد.

۲- خدمات حسابداری

حسابداری در شرکت‌های کوچک و متوسط نقش بسیار حیاتی دارد. این شرکت‌ها به دلیل محدودیت‌های مالی و منابع انسانی، نیاز به خدمات حسابداری دارند که به صورت دقیق و کارآمد انجام شود. یکی از اصلی‌ترین نقش‌های حسابداری در شرکت‌های کوچک و متوسط، ارائه خدمات حسابداری است که شامل موارد زیر می‌شود:

۲-۱- ورود فاکتورها و تراکنش‌های مالی

اولین و شاید یکی از مهم‌ترین خدمات حسابداری، ثبت سیستماتیک فاکتورها و تراکنش‌های مالی است. این مرحله شامل ثبت تمامی خریدها، فروش‌ها و معاملات نقدی است که در شرکت انجام می‌شود. این فرآیند باید به گونه‌ای باشد که همه تراکنش‌ها به درستی ثبت و در دفاتر حسابداری شرکت وارد شوند. ثبت دقیق این تراکنش‌ها به مدیران شرکت‌ها این امکان را می‌دهد که یک دید کلی و درست از وضعیت مالی شرکت خود داشته باشند. این اطلاعات همچنین پایه‌ای برای تهیه گزارش‌های مالی دقیق و تصمیم‌گیری‌های استراتژیک فراهم می‌کنند. عدم ثبت دقیق تراکنش‌ها می‌تواند منجر به ایجاد مشکلاتی در تهیه گزارش‌های مالی شود که این امر به نوبه خود می‌تواند باعث افزایش ریسک‌های مالی و تصمیم‌گیری‌های نادرست در شرکت شود (خان، ۲۰۲۱).

۲-۲- تهیه حساب سود و زیان میان دوره‌ای

یکی دیگر از خدمات مهم حسابداری، تهیه حساب سود و زیان میان دوره‌ای است. این گزارش‌ها معمولاً به صورت ماهانه، سه ماهه یا شش ماهه تهیه می‌شوند و وضعیت سودآوری شرکت را در دوره‌های زمانی مختلف نشان می‌دهند. تهیه این گزارش‌ها به شرکت‌های کوچک و متوسط این امکان را می‌دهد که به سرعت مشکلات مالی خود را شناسایی کرده و در صورت نیاز، استراتژی‌های مالی خود را تغییر دهند. به عنوان مثال، اگر یک شرکت در یک دوره زمانی مشخص دچار کاهش سودآوری شود، می‌تواند با بررسی دقیق علل آن، اقداماتی را برای بهبود وضعیت مالی انجام دهد. از سوی دیگر، تهیه این گزارش‌ها به شرکت‌ها کمک می‌کند تا عملکرد خود را در دوره‌های زمانی مختلف مقایسه کرده و روندهای مالی خود را بهتر درک کنند (هاگ و همکاران، ۲۰۲۳).

۲-۳- حسابداری پایان دوره

در پایان هر سال مالی، شرکت‌ها نیاز به انجام تعدیلات و بستن دفاتر حسابداری دارند. این فرآیند که به عنوان حسابداری پایان دوره شناخته می‌شود، شامل تعدیلات مختلفی است که باید برای ارائه یک تصویر دقیق و واقعی از وضعیت مالی شرکت انجام شود. این تعدیلات می‌تواند شامل تغییرات در موجودی کالاها، پیش‌پرداخت‌ها، استهلاک دارایی‌ها و بدهی‌های مشکوک‌الوصول باشد. به عنوان مثال، استهلاک دارایی‌ها باید به درستی محاسبه و در دفاتر ثبت شود تا ارزش واقعی دارایی‌های شرکت مشخص شود. همچنین، بدهی‌های مشکوک‌الوصول باید شناسایی و ثبت شوند تا میزان دقیق بدهی‌های شرکت در پایان سال مالی مشخص شود. این خدمات حسابداری در نهایت به مدیران شرکت‌ها کمک می‌کند تا یک تصویر جامع و دقیق از

وضعیت مالی شرکت خود داشته باشند. این تصویر می‌تواند به عنوان پایه‌ای برای تصمیم‌گیری‌های مالی آینده استفاده شود. به علاوه، حسابداری پایان دوره به شرکت‌ها کمک می‌کند تا از نظر قانونی و مالیاتی نیز در وضعیت خوبی قرار بگیرند، چرا که تهیه گزارش‌های مالی دقیق و به‌موقع برای ارائه به نهادهای مالیاتی و قانونی الزامی است (بری و همکاران، ۲۰۲۱).

۲-۴- مزایای خدمات حسابداری برای شرکت‌های کوچک و متوسط

استفاده از خدمات حسابداری برای شرکت‌های کوچک و متوسط مزایای بسیاری دارد. یکی از مهم‌ترین این مزایا، بهبود دقت در گزارش‌های مالی است. با ثبت دقیق تراکنش‌ها و انجام تعدیلات لازم در پایان دوره، شرکت‌ها می‌توانند گزارش‌های مالی دقیقی تهیه کنند که این گزارش‌ها به عنوان پایه‌ای برای تصمیم‌گیری‌های مالی و استراتژیک استفاده می‌شوند. علاوه بر این، خدمات حسابداری به شرکت‌ها کمک می‌کند تا ریسک‌های مالی خود را کاهش دهند.

به عنوان مثال، شناسایی به‌موقع بدهی‌های مشکوک‌الوصول و محاسبه دقیق استهلاک دارایی‌ها می‌تواند به شرکت‌ها کمک کند تا از مشکلات مالی آینده پیشگیری کنند. همچنین، تهیه گزارش‌های مالی دقیق و به‌موقع می‌تواند به شرکت‌ها کمک کند تا تعاملات بهتری با بانک‌ها و سرمایه‌گذاران داشته باشند و در نتیجه به منابع مالی بیشتری دست یابند. در نهایت، خدمات حسابداری به مدیران شرکت‌ها این امکان را می‌دهد که تصمیمات بهتری در خصوص تخصیص منابع و مدیریت هزینه‌ها اتخاذ کنند. با داشتن اطلاعات دقیق و به‌روز، مدیران می‌توانند به سرعت مشکلات مالی را شناسایی کرده و اقدامات لازم را برای بهبود وضعیت مالی شرکت انجام دهند (وو، ۲۰۲۱).

۲-۵- نقش خدمات حسابداری در تصمیم‌گیری‌های استراتژیک

علاوه بر مدیریت مالی، حسابداری نقش مهمی در تصمیم‌گیری‌های استراتژیک شرکت‌های کوچک و متوسط ایفا می‌کند. حسابداران با ارائه داده‌های مالی دقیق و تحلیل‌های مربوط به عملکرد شرکت، به مدیران کمک می‌کنند تا تصمیمات استراتژیک خود را بر اساس اطلاعات صحیح و به‌روز اتخاذ کنند. این امر به شرکت‌ها کمک می‌کند تا بتوانند در بازار رقابتی امروزی موفق‌تر عمل کنند و به رشد و توسعه پایدار دست یابند (هاگ و همکاران، ۲۰۲۳).

در دنیای کسب‌وکار امروزی، تصمیم‌گیری استراتژیک بدون داشتن اطلاعات دقیق، به‌موقع و قابل‌اتکا تقریباً غیرممکن است. سیستم‌های اطلاعات حسابداری به عنوان یکی از مهمترین ابزارهای تأثیرگذار در تصمیم‌گیری‌های استراتژیک شناخته می‌شوند. این سیستم‌ها، از طریق جمع‌آوری و تحلیل اطلاعات مالی و عملیاتی، به مدیران این امکان را می‌دهند که با دقت بیشتری در مورد مسائل حیاتی همچون راه‌اندازی سایت‌های جدید تولید، خرید سهام شرکت‌های دیگر یا تولید محصولات جدید تصمیم‌گیری کنند. استفاده از چنین سیستم‌هایی می‌تواند سرعت تصمیم‌گیری را افزایش دهد و از اتخاذ تصمیمات نادرست جلوگیری کند. به این ترتیب، سیستم‌های اطلاعات حسابداری به عنوان ابزاری استراتژیک نه تنها در بهبود کارایی مالی، بلکه در ارتقای کیفیت تصمیم‌گیری‌های مدیریتی در شرکت‌های کوچک و متوسط نقش بسزایی ایفا می‌کنند (هستوتی و همکاران، ۲۰۲۱).

۳- عملکرد مالی

در عصر رقابت که یکی از ویژگی‌های اساسی آن کمیابی منابع است، ارزیابی عملکرد تاثیر با اهمیتی در شرکت‌ها دارد. صاحبان نظران بیان می‌کنند که عملکرد، موضوعی مهمی در کلیه تجزیه و تحلیل‌های شرکتی است و به سختی می‌توان شرکتی را متصور شد که مشمول ارزیابی و اندازه‌گیری عملکرد نباشد. شرکت‌ها به منظور مهیا نمودن بازخورد به مدیران در رابطه با دستیابی به هدف‌های راهبردی به ارزیابی عملکرد متکی هستند (گیامرا و همکاران، ۲۰۲۳).

از ابعاد عملکردی شرکت‌ها که به طور سنتی، بسیار قابل توجه است، جنبه مالی آن هاست. از آنجا که تحصیل سود، هدف عمده اغلب سازمان‌ها محسوب می‌گردد، عملکرد مالی و سنجش آن از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است. در تحقیقات مربوط به عملکرد مالی بر شناسایی ارتباط میان ابزارهای مالی و اثر آنها بر روی عملکرد شرکت‌ها تاکید شده و در این راستا نیز اغلب از الگوهای رگرسیونی به منظور نشان دادن میزان تاثیر هر یک از این ابزارها روی عملکرد بهره گرفته شده است. در طی دهه‌های اخیر از شیوه‌های پرکاربرد در خصوص ارزیابی عملکرد، فنون تصمیم‌گیری چند معیاره بوده است که به لحاظ توانایی‌های آن در انتخاب بهترین گزینه از بین چندین گزینه ممکن بر اساس ویژگی‌های عملکردی و نیز توانایی‌های این شیوه به منظور یاری‌رسانی در تصمیم‌گیری، همزمان با ریسک و بر مبنای داده‌های غیر دقیق و ذهنی، بسیار مورد توجه قرار دارد (ابراهیمی سروعلیا و شکوهی فاتح، ۱۳۹۶).

۴- نقش خدمات حسابداری در بهبود عملکرد مالی شرکتها

تحقیقات نشان می‌دهد که استفاده از خدمات حسابداری توسط شرکت‌های کوچک و متوسط می‌تواند تأثیر قابل توجهی در بهبود عملکرد مالی آنها داشته باشد. این خدمات شامل مشاوره‌های مالی، مدیریت منابع مالی، و ارائه گزارش‌های مالی دقیق و به‌موقع است که به مدیران شرکت‌ها امکان می‌دهد تا تصمیمات مالی بهتری بگیرند و از منابع خود به صورت بهینه‌تری استفاده کنند (احمدی و مرادی، ۱۴۰۲).

به طور خاص، سوابق حسابداری دقیق و سیستماتیک به عنوان پایه‌ای برای تصمیم‌گیری‌های مالی مؤثر عمل می‌کند و می‌تواند به طور قابل توجهی به کاهش هزینه‌های عملیاتی، افزایش بهره‌وری و افزایش سودآوری شرکت کمک کند. سوابق حسابداری نه تنها برای تصمیم‌گیری‌های روزمره ضروری است، بلکه به شرکت‌های کوچک و متوسط کمک می‌کند تا در محیط‌های تجاری پویا و رقابتی بهتر عمل کنند و از فرصت‌های بازار بهره‌برداری کنند. همچنین، این خدمات به بهبود شفافیت مالی و ارائه گزارش‌های مالی معتبر و جامع کمک می‌کند که این موضوع در تعاملات با بانک‌ها، سرمایه‌گذاران، و دیگر ذینفعان اهمیت ویژه‌ای دارد. در نهایت، بهره‌گیری از خدمات حسابداری مؤثر به شرکت‌ها این امکان را می‌دهد تا با داشتن اطلاعات مالی دقیق و به‌روز، در شرایط عدم اطمینان اقتصادی، تصمیمات بهتری بگیرند و به رشد و توسعه پایدار دست یابند (گیاپورا و همکاران، ۲۰۲۳).

۵- نتیجه‌گیری

نتایج این مقاله مروری نشان می‌دهد که خدمات حسابداری می‌تواند به طور قابل توجهی به بهبود عملکرد مالی و تصمیم‌گیری‌های استراتژیک شرکت‌های کوچک و متوسط کمک کند. این خدمات، شامل فرآیندهای مختلفی مانند ثبت فاکتورها، تهیه صورت‌های مالی، تطبیق مالیات و مشاوره‌های مالی است که همگی نقش مهمی در مدیریت مالی این شرکت‌ها ایفا می‌کنند. با توجه به چالش‌های موجود برای شرکت‌های کوچک و متوسط، از جمله عدم قطعیت‌های اقتصادی، رقابت فزاینده و نیاز به اطلاعات دقیق و به‌نگام برای تصمیم‌گیری، استفاده از خدمات حسابداری می‌تواند به عنوان یک راهکار مؤثر برای بهبود مدیریت مالی و ارتقای عملکرد کلی شرکت‌ها مطرح شود. افزون بر این، سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری که اطلاعات دقیق و به‌روز را در اختیار مدیران قرار می‌دهند، نقش مهمی در بهبود کیفیت تصمیم‌گیری‌ها دارند. سیستم‌های انعطاف‌پذیر و کارآمد، با تسهیل فرآیند حسابداری و ارائه گزارش‌های مالی دقیق، می‌توانند به شرکت‌ها در تطبیق با تغییرات محیطی و حفظ مزیت رقابتی کمک کنند. به طور کلی، استفاده از خدمات حسابداری و بهره‌گیری از فناوری اطلاعات در فرآیندهای حسابداری، می‌تواند منجر به افزایش بهره‌وری، بهبود تصمیم‌گیری‌های استراتژیک و در نهایت، ارتقای عملکرد مالی شرکت‌های کوچک و متوسط شود. این نکته حائز اهمیت است که شرکت‌ها باید به طور مستمر در بهبود و به‌روزرسانی سیستم‌های حسابداری خود سرمایه‌گذاری کنند تا بتوانند در محیط‌های پویا و رقابتی، موفقیت خود را حفظ کنند.

منابع

۱. ابراهیمی سروعلیا، محمدحسن، بحرالعلوم، محمدمهدی، ۱۳۹۶، بررسی ارتباط تامین مالی از طریق بدهی و عملکرد در شرکت های کوچک و متوسط. پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت مالی. دانشگاه علامه تهران.
۲. احمدی، علی اکبر، مرادی، فائزه (۱۴۰۲). بررسی تاثیر قابلیت های فناوری اطلاعات بر عملکرد مالی از طریق نوآوری خدمات (مورد مطالعه: شرکت های ارائه دهنده خدمات اینترنتی)، نشریه رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری « دوره ۷، شماره ۸۸ (بهار ۱۴۰۲).
۳. قاسمی، ف. معصومی نیا، غ. ع. قائمی اصل، م. ۱۳۹۹. موانع تولید بنگاه های صنعتی استان کرمانشاه و ارائه راه حل با رویکرد اقتصاد مقاومتی (مورد مطالعه: شرکت های کوچک و متوسط استان کرمانشاه). پایان نامه کارشناسی ارشد رشته اقتصاد اسلامی. دانشکده خوارزمی.
۴. موسوی پور، سید محمد عارف. (۱۴۰۱). بررسی تأثیر فناوری اطلاعات بر عملکرد مالی شرکت های شهرک صنعتی شکوهیه. پایان نامه کارشناسی ارشد، موسسه آموزش عالی طلوع مهر - قم، گروه حسابداری.
۵. نوری خانی، علی، نوروزی، علی؛ خوزین، علی. (۱۴۰۲). رابطه بین ویژگی های بانک و عملکرد مالی با نقش تعدیل کننده سرمایه گذاری در فناوری اطلاعات، فصلنامه تحلیل بازار سرمایه، دوره ۳، شماره ۲ - شماره پیاپی ۹، شهریور ۱۴۰۲، صفحه ۱۳۶-۱۶۶.

6. Berry, A.J., Sweeting, R., & Goto, J. (2021). The effect of business adviser on the performance of SMEs. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 13(1), 33-47.
7. Gyamera, E., Abayaawien Atuilik, W., Eklemet, I., Adu-Twumwaah, D., Baba Issah, A., Alexander Tetteh, L., & Gagakuma, L. (2023). Examining the effect of financial accounting services on the financial performance of SME: The function of information technology as a moderator. *Cogent Business & Management*, 10.(۲)
8. Hastuti, T. D., Sanjaya, R., & Koeswoyo, F. (2021, July). The investment opportunity, information technology and financial performance of SMEs. In 2021 International Conference on Computer & Information Sciences (ICCOINS) (pp. 247-251). IEEE.
9. Haug, A., Adsbøll Wickstrøm, K., Stentoft, J., & Philipsen, K. (2023). The impact of information technology on product innovation in SMEs: The role of technological orientation. *Journal of Small Business Management*, 61(2), 384-410.
10. Hendrawan, H., Bakri, A. A., Fatchuroji, A., & Effendi, R. (2023). Effects of Capital, Usage of Accounting Information, Financial Statements, and Characteristics Entrepreneurship on Financial Capability and Business Performance of MSMEs. *The ES Accounting And Finance*, 1(02), 72-81.
11. Khan, Sania. 2021. Impact of human resource accounting on organizations' financial performance in the context of SMEs. *Accounting* 7 (2021) 621-628 .
12. Stokes, D, & Blackburn, R. (2021). Learning the hard way: the lessons of owner-managers who have closed their businesses. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 9(1), 17-27.
13. Wu, W. (2021). Beyond business failure prediction. *Expert Systems with Applications*, 37(3), 2371-2376.
14. Yasouri, M., Ofoghi, N., & Emami, S. F. (2017). Rural Partnership: An Approach to Achieve Development and Poverty Reduction (Case Study: Saravan Dehestan of Rasht County). *Journal of Research and Rural Planning*, 6(3), 217-234.

15. Perkins, P. E. E. (2011). Public participation in watershed management: International practices for inclusiveness. *Physics and Chemistry of the Earth, Parts A/B/C*, 36(5-6), 204-212.
16. Fisher, E., Bavinck, M., & Amsalu, A. (2018). Transforming asymmetrical conflicts over natural resources in the Global South. *Ecology and Society*, 23(4).
17. Ariti, A. T., van Vliet, J., & Verburg, P. H. (2018). What restrains Ethiopian NGOs to participate in the development of policies for natural resource management?. *Environmental Science & Policy*, 89, 292-299.